

Ігор Бриндак

Для більшості читачів, мабуть, відома притча про кому в реченні: «Стратити не можна помилувати». І , як відомо, залежно від того, де буде поставлена кома, залежатиме уся суть сказаного і навіть життя людини. Сьогоднішня стаття стосується подібних ситуацій. Тільки в них проблема полягає не в комі, а у деяких тезах, у яких замість сполучника «і» ставлять «а» та ще й з додачею «не». Це у кінцевому результаті призводить до багатьох непорозумінь. А як цього уникнути - зрозуміємо, прочитавши публікацію.

У зв'язку з недавнім виходом на українські телеканали серіалу «Кріпосна», знову стало актуальним обговорення історії кріпацтва, яке, як відомо, було і в історії нашого народу, хоча й принесене чужинцями. Зайвим є, мабуть, пояснювати, що представляла собою ця інституція. Але варто зупинитися на одному моменті. Коли у XIX столітті багато людей виступали за скасування цього виду невольництва, то інші не менш активно його захищали. Подібне, до речі, відбувалося і в США, якщо йде мова про рабство афроамериканців. І що цікаво, як там, за океаном, так і в Російській імперії обидві сторони у своїй полеміці активно використовували релігійні аргументи. Наприклад, якщо противники рабства і кріпосного права нагадували, що «де Господній дух, там воля» (2 Кор. 3,17), то прихильники цих інституцій давали цьому таке пояснення. Мовляв, свобода, про яку згадує Євангеліє, є виключно духовною, а не тілесною, це є визволення від гріха. І, відповідно, нагадували теж євангельські слова: «Кожен, хто гріх чинить, - гріха невольник!» (Йо. 8,34). А через багато років деякі атеїсти цю логіку пригадали, але вже в іншому контексті. Мовляв, релігія обіцяє свободу тільки метафоричну, але зате рабство реальне. Але чи так воно є все насправді? Почнемо з того, що якщо одна людина чинить кривду іншій, то вона у будь-якому випадку порушує заповідь любові до ближнього, а отже, чинить гріх. А оскільки у XIX столітті кріпосницькі та рабовласницькі відносини супроводжувалися часто такими кривдами, то все одно вели до духовного поневолення. І якщо не рабів, то панів. А по-друге, чи дійсно Євангеліє проповідує тільки духовну свободу, а тілесну заперечує? Отож читаємо у Вічній книзі, що коли Ісус прибув у Назарет і зайшов у місцеву синагогу, то там зачитав до народу слова пророка Ісаї: «Господній Дух на мені, бо він мене помазав. Послав мене нести Добру Новину бідним,

звіщати полоненим визволення, сліпим прозріння, випустити пригноблених на волю, оповістити рік Господній сприятливий» (Лк. 4,18-19; пор. Іс. 61,1-2). Пізніше Спаситель пояснив, що ці слова старозавітного пророка стосуються Його (Лк. 4,21). Звернімо спочатку увагу на слова «звіщати сліпим прозріння». Яке прозріння тут розумілося - духовне чи тілесне? Якщо будемо уважно читати Євангеліє, то побачимо, що й одне, й інше. Бо Спаситель зцілював і духовну сліпоту, і цілком реально тілесну (напр. Йо. 9,6-7). Тому в такому контексті слід розуміти і слова «звіщати полоненим визволення» і «випустити пригноблених на волю». Тобто, мова йде і про духовне визволення, і про тілесне. Правда, дехто зауважить, що на відміну від зцілення сліпоти у Євангелії ніде не написано, що Ісус когось визволяв з полону. Це у даному випадку не обов'язково, адже Христос живе у своїй Церкві. А в історії було немало церковних людей, які присвятили своє життя визволенню тих, хто у неволі. Наші читачі уже знайомі з цілими монашими орденами, які саме цією діяльністю й займалися (див. «Суд Соломона» // «Жива Вода» ; №7 - 2019). Тим більше, що, як уже згадувалося, виникли ці монаші чини під впливом надприродних візій. Отож, як бачимо, апологети рабовласництва помилилися в тому, що, згадуючи духовну свободу, про яку пише Євангеліє, протиставляли їй тілесну, поставивши «а» замість «і». Правда, тут слід уточнити, що духовне визволення має випереджувати будь-яке інше: «Шукайте перше Царство Боже та його справедливість, а все те вам докладеться» (Мт. 6,33). У протилежному випадку люди дуже швидко скажуть, що їм воля не потрібна, у чому вже не раз доводилося пересвідчитися. На такому прикладі розуміння свободи нам буде легше збагнути інші помилкові стереотипи стосовно «а» та «і».

Напевно, не один раз християнам доводилося чути закид на зразок: «Чого це ви почитаєте хрест, який є знаряддям тортур? Чи стали б ви носити на шиї кинжал або пістолет, яким убили когось із дорогих вам людей?» На що християни знаходили відповідь, цитуючи, наприклад, такі місця зі Святого Письма, як: «Бо слово про хрест - глупота тим, що погибають, а для нас, що спасаємося, сила Божа» (I Кор. 1,18). Або: «Мене ж не доведи, Боже, чимсь хвалитися, як тільки хрестом Господа нашого Ісуса Христа, яким для мене світ розп'ятий, а я - світові» (Гал. 6,14). Але на ці та на деякі інші цитати противники хресного знамення кажуть, що в усіх цих випадках мова йде не про справжній хрест, а про терпеливе перенесення страждань. І теж наводять відомі євангельські слова: «Хто хоче йти за мною, нехай себе зречеться, візьме щодня на себе хрест свій і йде за мною» (Лк. 9,23). Логіка, на перший погляд, у такому тлумаченні є. Тільки як і попереднього разу, знову ж таки, замість «а» треба поставити «і». Тобто, пишучи про хрест, як дізнаємося з наведених вище цитатах, апостол Павло мав на увазі і страждання Спасителя, і хрест як такий. Хтось запитає: «А чому ви так упевнені, що мова йде про реальний хрест?» Уся справа в тому, що про цей знак було проречено ще в Старому Заповіті. Наприклад, увесь другий розділ Книги Чисел описує розташування табору ізраїльтян у пустелі після виходу з Єгипту. Якщо будемо уважно читати цей розділ, то побачимо, що цей табір був розміщений у формі хреста, хоч саме це слово й не згадується. І до речі, це не самі ізраїльтяни вирішили саме так розташуватися, а Бог дав їм таку вказівку: «Господь промовив до Мойсея та Арона...» (Чис. 2, 1 і наст.). Коли цар Соломон збудував храм, то у ньому було розміщене так зване море. Це був великий

мідний чан, наповнений водою. У ньому старозавітні священики здійснювали ритуальні обмивання перед тим, як іти служити у храмі. А саме море «стояло на дванадцяти волах... Три дивились на північ, три на захід, три на південь, а три на схід; море було на них, а зади у всіх них були звернені до середини» (І Цар. 7,25). Тобто, як бачимо, море і ті воли, які його підтримували, утворювали знак хреста. У книзі старозавітного пророка Єзекиїла є такі слова: «Пройди посеред міста, посеред Єрусалиму, та й поклади знак на чолі в людей, що зідхають і сумують через всі гидоти, що діються посеред нього» (Єзк. 9,4). Слово, яке у даному тексті переклали як «знак», в оригіналі звучить «тау». Тобто, поклади тау. А тау - це літера староєврейської абетки, яка за формою нагадувала хрест. Отож, як бачимо, ще задовго до народження Ісуса Христа Бог об'явив людству, що через хрест прийде спасіння. І хрест, як бачимо, цілком реальний. Тому те, що писав про цей знак святий апостол Павло, стосувалося і духовного значення, і реального хресного знамення.

Усі, хто читав Євангеліє, знайомі з Христовою притчею про гірчичне зерно: «До чого прирівняємо Царство Боже - або у якій притчі ми його появимо? Воно - немов зерно гірчичне, що, коли сіється у землю, найменше від усіх насінь, що на землі. А як, посіявши, виростає, стає більшим над усю городину, а віття пускає таке велике, що й небесне птаство в його тіні може сховатись» (Мк. 4,30-32). Деякі отці Церкви, зокрема, святі Климентій Олександрійський, Августин Гіппонійський та Петро Хризолог, пояснювали, що це стосується Церкви Христової, яка розпочиналася з дванадцяти апостолів, а з часом охопила увесь світ. До речі, у наш час ця притча сповнилася ще більш вражаюче, ніж у часи вказаних вище подвижників. Це належить до тих євангельських текстів, втілення яких ми можемо побачити на власні очі. Але в той же час ця притча прямо вказує на Католицьку Церкву, яка, як відомо, є більшою за усі інші. Тому й не дивно, що поза цією найбільшою християнською спільнотою притчі про гірчичне зерно намагаються надати інше тлумачення. Зокрема, твердять, що вона стосується віри у душі кожної окремо взятої людини або проповіді Євангелія у світі. Не можна сказати, що такі інтерпретації є помилкові. Вони також трапляються і в отців Церкви. Але слід мати на увазі, що Слово Боже загалом може мати дуже широкий спектр. І в цьому випадку нас буде цікавити наступне: чи стосується ця притча також і Церкви? Як і попереднього разу, знову звернемося до Старого Заповіту і спробуємо збагнути, чи немає там часом якогось пророцтва, яке б стосувалося цього питання. Виявляється, що є: «На останку днів станеться, що гора дому Господнього буде поставлена на вершині гір і підійметься понад пагорби. Усі народи поспішать до неї. І сила народів піде туди і скажуть: ходіте, вийдемо на гору Господню, у дім Бога Якова, і він покаже нам свої дороги, і будемо ходити його стежками, бо з Сіону закон вийде і слово Господнє - з Єрусалиму» (Іс. 2,2-4). Отут явно говориться про Церкву, бо сила народів прийшла саме до неї (пор. Мт. 28,19). І звернімо увагу: подібно до притчі про гірчичне зерно там теж говориться, що гора Господня, тобто Церква Христова підійметься понад усі пагорби. До речі, ця євангельська притча дає відповідь і на деякі інші запитання, які, можливо, багатьом із нас доводилось чути. Наприклад, чому зовнішньо сучасна Церква не нагадує первісну, або чому у догматах зустрічаємо терміни, яких немає у Святому Письмі: Трійця, чистилище і т.д. Але ж і дерево, як відомо, зовнішньо дуже відрізняється від своєї

насінини. Але це не є запереченням, що воно з неї виростало.

Отож ми розглянули три випадки, у яких з'ясували, чому іноді замість «а» треба ставити «і». При потребі їх можна було б знайти ще більше. І усі вони показують, яку глибоку мудрість має у собі Слово Боже. А завершити дану публікацію найбільш доречно буде ще однією євангельською притчею: «Ось чому кожний книжник, навчений про Небесне Царство, подібний до господаря, який виймає зі свого скарбу нове і старе» (Мт. 13,52).

Ігор БРИНДАК, «А» чи «і»? // Жива вода №10 2019